

Within this quinquennium the owners of then existing three pharmacies frequently succeeded one another. The pharmacy in Tvrđja had three owners (Michael Arno, Aloysius Massa, Carolus Kriszt and again Michael Arno) and that in Gornji Grad three of them as well (Franciscus Kallivoda, Ignatius Muzhammer and Josephus Horning). Emanuel Rayman was the man who constantly and without interruption has been working on recipes since the establishment of the pharmacy in 1817.

Interesting particulars about the life of some pharmacists outside their pharmacies are given.

Besides Raymann and Horning most of the pharmacists could not stand. Arno and Kallivoda were ruined later on, either because of their personal misfortunes or speculative business.

(Rukopis primljen 28. 6. 1966)

JOŠ O PORIJEKLU OBITELJI TROGIRSKOG APOTEKARA KRELJUTIĆ-DELALE

Lovro DOJMI

ČITAJUĆI NEOBIČNO INTERESANTNI ČLANAK DR TARTALJE „O PORIJEKLU obitelji trogirskog apotekara Kreljutić-Delale“ (1) naišao sam na reprodukciju stare hrvatske plemićke obitelji Šubić-Bribirski i na mišljenje Bartola Zmajića po kojem bi rod Kreljutić-Delale mogao da potječe od poznatog hrvatskog plemstva Šubića. Paus B. Zmajić me podsjetio da se u genealoškom stablu stare plemićke obitelji Dojmi, rodom iz Trogira, nalazi ne samo sličan grb (slika 1), već da se spominje i ime jednog ogranka te obitelji koji se nazvao Hreljutić (Detto Hreljutich) (slika 2).

U pogledu porekla Kreljutića od Šubića, B. Zmajić iznosi mišljenje da bi to bilo moguće iz slijedećih razloga. Šubići su predstavljali stari i razgranati rod te su se dijelili na više grana od kojih su najpoznatiji Šubić-Zrinski, zatim Šubić-Bribirski i Šubići od Perna. Svi su ti rodovi imali grbove u kojima dominiraju raširena krila kao glavni simbol. Naročito je upadljiva sličnost grba Šubića od Perna s grbom porodice Kreljutić-Delale, kod kojih u štitu prevladava stilizirani prikaz raširenih krila, negdje i sa zvijezdom, te kaciga sa plaštom i krunom i raširenim krilima (2). Poređenjem grbova svakome na prvi pogled upada u oči velika sličnost među njima. Ta postavka o postanku obitelji Kreljutić-Delale mnogo je prihvatljivija i za nju govori bar jedan dokaz koji se sastoji u velikoj podudarnosti grbova.

Prije li pristupim razlaganju mojeg mišljenja o porijeklu roda Kreljutić-Delale potrebno je da objasnim koje su rodbinske veze postojale između roda Šubić s rodom Dojmi. To je potrebno iz razloga da bi na temelju kasnijih izlaganja jasnije izbili na vidjelo direktni rodbinski odnosi i veze između roda Dojmi sa rodom Kreljutić-Delale.

Rod Dojmi dvaput je stupio u direktnu rodbinsku vezu s rodom Šubić-Bribirski. Prvi se put to desilo oko godine 1290. ženidbom Petra, sina Nikole Dojmi, sa Stefanellom, groficom Šubić Bribirskom, kćeri bana Pavla Šubića. Drugi put je Nikola, sin Petra Dojmi, stupio u brak sa Diodatom, groficom Šubić-Bribirskom oko 1377. god. (3). Tom su prilikom članovi obitelji Dojmi izmjenili prvobitni grb koji se ranije sastojao od štita na dva polja sa osmo-krakom zvijezdom na svakom polju, te su uveli u donjem polju štita jedno rašireno krilo, kao vidni dokaz srodnosti dvaju rodova. I druge karakteristike, više ornamentalne naravi i više ili manje sporednog značaja u heraldici, uni-
jete su u novi grb kao napr. položaj štita (kosi ili uspravni), kaciga itd. te su grbovi dobili skoro identični izgled.

Ako sada usporedimo sva tri najranije poznata grba tj. Šubića-Bribirski, onaj obitelji Dojmi i grb obitelji Kreljutić-Delale, upada odmah neobično velika sličnost među njima. (Slika 3).

Međutim ta podudarnost među grbovima ovih triju obitelji kao dokaz porijekla obitelji Kreljutić-Delale ima mnogo manje važnosti od činjenice, dosad nepoznate, da se u genealoškom stablu roda Dojmi izričito spominje ograna Kreljutića (Slika 2). Podaci koji se mogu izvući iz jednog kratkog komentara genealoškog stabla, su šturi, ali vrlo važni (4). Iz njih se razabire da se sredinom 16 stoljeća jedan sin Dojma Dojmi, po imenu Nikola, odijelio od rodnog stabla i uzevši naziv Hreljutić prekinuo veze s ostalom obitelji. U to se je doba obitelj nalazila na Hvaru, kamo se doselila sa otoka Brača. Nakon toga se, osim ranije spomenutog Nikole i njegove djece: Dojma, Zuane, Fiora, Lazarine i Margarite, više ne spominju članovi toga ogranka obitelji ni u ge-

Sl. 1. — Grb obitelji Dojmi

neološkom stablu, a ni u komentaru uz to stablo (5). Vrlo je vjerovatno da se je Nikola Dojmi povratio u stari zavičaj tj. u Trogir, pod imenom Kreljutić. Transformacija imena uslijedila je kasnije kao i delimična izmena grba i to u pravcu da je zadržan temeljni i karakteristični simbol u štitu tj. razvijena krila, zamjenivši samo zvijezdu sa polumjesecom.

Koji su mogli biti uzroci tom nenadnom prekidu obiteljskih veza, ostaje tajna koju će biti veoma teško riješiti, naročito danas kad su uslijed zadnjeg rata izgubljeni skoro svi podaci iz obiteljske arhive Dojmi na Visu koji bi nam jedini mogli dati bar djelomičan odgovor (6). Da li se radilo o političkim motivima ili ličnim razmiricama i neslaganju ili o eventualnim sporovima oko nasljedstva, nije poznato.

Ako se ukratko zaustavimo na usporedbi između dosada opisanih grbova Šubić-Dojmi-Delale, sa onim obitelji Seymour of Somerset kojeg ilustrira Tar-

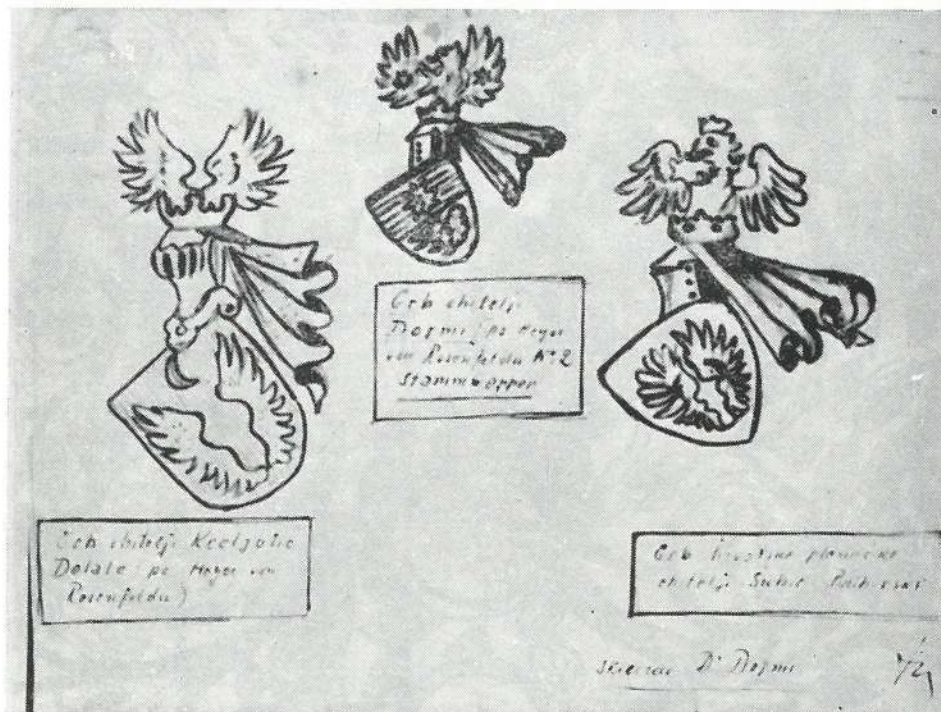
talja u svom radu, vidi se na prvi pogled da u njima nema skoro nikakve sličnosti. Poređenjem grbova vidljivo je da u grbu obitelji Seymour of Somerset postoji jedino simbol krila, koji nije od neke važnosti i na temelju kojeg se ne može deducirati postanak roda Delale od Somerset, kako uostalom to i Tartalja jasno dekonturira.

Sl. 2. — Dio genealoškog stabla obitelji Dojmi, s podacima o odvoju Kreljutić

Tvrđnja naših historiografa, kao Buffalisa i Dujšina, da pleme Delale-Kreljutić potječe od jednog odvjetka stare kneževske obitelji Seymour of Somerset koji je došavši u Trogir navodno naprosto promenio ime i grb zbog toga što je narodu u Trogiru bilo teško izgovarati to tuđe ime, je blago rečeno naivna. Grb je navodno bio izložen uz ljekarnu u Trogiru i narod je onda tog ljekarnika prozvao Kreljutić, po krilima koja se nalaze u grbu. Ljudi iz naroda se u ono doba nisu razumijevali u grbove plemića, a niti su se za njih interesirali. Prema tome narod nije mogao baš po krilima, koja kako smo vidjeli nisu najglavniji dio grba, prozvati tog apotekara Kreljutićem. U grbu Someseta ima mnogo drugih karakterističnih simbola, koji su bliži narodnom shvaćanju i koji su mogli poslužiti za novo ime (Jednorog s likom lava i konja, i druga životinja slična kravi i sl.). Isto je tako proizvoljna tvrdnja da je

Sl. 3. — Grbovi plemićkih obitelji Kreljutić — Delale, Dojmi i Šubić—Bribirski

riječ „krela“ koja je potpuno nepoznata ondašnjem stanovništvu, poslužila za izmenu prezimena. Koliko je meni poznato narod jednostavno iskrivljuje strana imena, ako su im teška za izgovaranje, prema tome dolazi do iskrivljavanja samo imena, a ne do stvaranja sasvim novih imena (osim kod nadimaka). Prema tome promjena imena Seymour u Kreljutić je po mom mišljenju apsurd, dok je italijaniziranje imena Kreljutić u Delale ne samo moguća, nego i vrlo vjerojatna.

U prilog teze o poreklu Kreljutić-Delale od jenog odijeljenog ogranka obitelji Dojmi govori i sinkronizam između datuma odcijepljenja Kreljutića od starog roda (oko polovine 16. st.) i prvog spomena te obitelji u Trogiru. Taj

podatak datira iz 1582. god. a odnosi se na krštenje Zuana sina Mihajla Kreljutića. Interesantno je da se jedan Zuane, s ostalom braćom Dojmo, Fiora, Lazarina i Margarita, spominje u genealoškom stablu obitelji Dojmi približno u isto doba, pa je vrlo vjerojatno da se radi i o istoj osobi.

U pogledu rukopisa Jerolima Buffalisa koji kao prvi, a i jedini domaći kroničar, u svome „Libro d'oro“ iz 1776. stavlja u vezu postanak obitelji Kreljutić-Delale sa Symourom, važno je napomenuti da su se tim izvorom služili svi ostali pisci kao von Rosenfeld, Dujšin i drugi. Osim toga po genealoškom stablu Dojmi postojala je rodbinska veza s rodnom Buffalis i to ženidbom Orsole Dojmi, kćeri Alvis-a Dojmi i Katarine Dešković (Nobile di Almisa 1688—1731), sa Giovan-Franca Nob. di Buffalis 1717. god. Mislim da je baš Jerolim Buffalis autor rukopisa „Libro d'oro“ sin Giovan-Franca Buffalis i Orsole Dojmi (7).

Put istraživanja nas ponovno navodi na veze Kreljutić-Delale-Dojmi i to preko rodbinskih veza Buffalis-Dojmi. Tko zna zašto taj Jerolim, kao grom iz vedra neba, najednom upada u ovu kompliciranu stvar, uvodeći jedno sasvim tuđe ime i lice, čak iz Engleske, u lokalnu domaću historiju srednje Dalmacije. Ime je lica strano i tuđe, ali ima krila u grbu. Zašto se sve to nekako kriomice i tajnovito dešava, koji je tome razlog? Da nije kakva ostavština po srijedi? Sve se to odvija nekako kao u kakvom kriminalnom romanu. Nenadano se pojavljuje nekakvo misterijozno lice iz Engleske u Trogir, kao da je netko htio komplicirati već po sebi komplicirani problem kojim se bave već decenijama ne samo oni koji su direktno zainteresovani, nego i promatrači sa strane.

Cijelo ovo pitanje o porijeklu obitelji Kreljutić-Delale može se, po mom mišljenju, a na bazi iznesenih činjenica, sintetizirati ovako: krajem 13. st. ženidbom jednog Dojmi s kćerkom bana Pavla Šubića prvobitni grb roda Dojmi pretvara se uvadanjem jednog krila na mjesto jedne zvijezde, a prema grbu Šubića od Bribira. Sredinom 16. st. od glavnog se stabla Dojmi odvaja jedan ogranak i nazvavši se Hreljutić, odseljuje se sa Hvara u Trogir i tako gubi svaku vezu sa starim sojem. Povratkom u Trogir ogranak Dojmi-Kreljutić promjenom imena mijenja i svoj grb zadržavši ipak temeljne karakteristike tj. simbol krila sa prvobitnog grba (vidi slika 2). Sredinom 16. st., prema rukopisu kroničara dalmatinskog Jerolima Buffalisa koji je ženidbom jednog od svojih predaka, postao rod sa obitelji Dojmi, pojavljuje se novo lice kao „Deus ex machina“. To je jedan Englez apotekar i alkemičar ništa manje nego li potomak engleske kneževske obitelji (Duki) Seymour of Somerset i prozove se Kreljutić da bi udovojio želji naroda! Tako od ponosnog kneza postaje običan plemić i to sa hrvatskim prezimenom. Taj je pak događaj sa engleskim knezom, kao i sam knez, tako malo poznat, i to u eri feudalizma, takva je sitna ličnost iako stoji u rodnoj vezi s engleskom kraljevskom kućom, da nijedan od poznatijih dalmatinskih ili stranih kroničara, izuzev Buffalisa, o tome ne zapisuje ni riječi.

Po mom mišljenju, od svega ovog veoma interesantnog odlomka domaće historije srednje Dalmacije, a naročito Trogira, ostaje kao jedino neriješeno pitanje koji je bio uzrok nenadnog odcijepljenja ogranka Kreljutić od glavnog stabla. Osim toga bi trebalo podrobnije proučiti uzroke i način promjene imena i grbova po povratku sa Hvara u staru postojbinu Trogir. Historičare farmacije, a naročito H. Tartalju, će interesirati podaci o Kreljutićima kao apotekarima i alkemičarima. Ta pitanja čekaju valjanog i strpljivog naučnog radnika da ih riješi, na temelju ovih argumenata dosada iznesenih (8).

(1) Pokojni dr *Lovro Dojmi* potomak je stare plemićke obitelji, koja je u zadnje vrijeme stanovala na Visu. On je dugo godina vršio dužnost direktora Higijenskog zavoda u Mostaru, gdje je svojim radom mnogo pridonjeo razvitku zdravstvene kulture u našem narodu, naročito u zabačenijim predjelima Hercegovine. Pisac je mnogih članaka u jugoslavenskim i talijanskim časopisima iz narodne medicine i farmacije, a izdao je i neka popularna književna djela. Rad H. Tartalja tiskan je u *Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae* Anno III, No. 1—2, Beograd 1963, str. 79—89. Poznavajući povijest obitelji Dojmi za članak H. Tartalje zainteresirao ga je dr Rafo Ferri iz Splita, te je nakon dužeg dopisivanja i izmjene mišljenja između Dojmi-Tartalja nastala ova važna nadopuna za riješavanje problema postojanja roda Kreljutić-Delale. — (2) H. Tartalja: O porijeklu trogirskog apotekara Kreljutić-Delale. *Acta historica*, ibidem, str. 86—87. (3) *Genealoško stablo obitelji Dojmi* nabavljeno je dobrotom Petra Dojmi nastanjenog u Splitu. (4) *Plemićka porodica Dojmi*, prema podacima iz genealoškog stabla, potječe iz 1200. godine te je spadala među rodove Dalmacije, te su svoje privilegije dobili i od bosanskog kralja Tvrtka i ugarskog kralja Sigismunda. Ženidbama dolazili su u rodbinske veze s mnogim plemićkim obiteljima Trogira, Brača, Splita, Hvara, Boke Kotorske, Budve, Omiša. U XVIII st. su ženidbom došli u rodbinske veze s obitelji de Lupis iz Poreča te od tog vremena uz prezime Dojmi dodaju i Delupis. (5) *Taj je ogranak na genealoškom stablu* označen brojevima: 44, 47, 48, 49, 50 i 51 a pod istim su brojevima opisani i u komentaru uz stablo i u arhivu obitelji na Visu, koje je sve nestalo za vrijeme II svjetskog rata. (6) *Evetualni podaci mogli bi se još naći*: 1, u Državnom arhivu u Beču, 2, u arhivu Venecije, 3, u zagrebačkim arhivama, 4, u arheološkom muzeju u Splitu jer je po nekim iskazima akademik dr Cvito Fisković uspio spasiti neke dokumente porodice Dojmi na Visu koje su Englezi, za vrijeme rata već bili spremili u sanduke da ih ponese sobom prigodom odlaska. (7) *Obitelj Buffalis* bila je nastanjena u Trogiru i Hvaru pa bi se u arhivima i matičnim knjigama moglo tačno ustanoviti identitet pisca rukopisa „Libro d'oro”. (8) *Za izradu ovog rada* koristio sam još usmene podatke koje sam dobio od porodice Dojmi, kao i pismenih podataka naročito od sestre koja živi u Rimu i rođaka Nikoleta koji je sačuvao jedan primjerak komentara genealoškog stabla obitelji Dojmi. Na temelju tih podataka i grbova sastavio sam ovu dopunu te se zahvaljujem prof. dr H. Tartalji na suradnji i uredništvu *Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae* na susretljivosti da ga tiskaju u svom cijenjenom časopisu.

SOMETHING MORE ABOUT THE DESCENT OF KRELJUTIĆ-DELALE,
PHARMACIST FROM TROGIR

Lovro DOJMI

The family Dojmi, from Dalmatia, had its origin in the 12th century A collateral line, Kreljutić-Delale by name, separated from it in the 16th century and later on entered into relationship with the aristocratic family Subić of Parna. The pharmacists who managed the pharmacy in Trogir, Dalmatia, sprung from the family Kreljutić-Delale.

(Rukopis primljen 1. 6. 1965)

BIBLIOGRAFIJA JUGOSLOVENSКИH KNJIGA
IZ ISTORIJE MEDICINE, FARMACIJE
VETERINE 1945—1965. G.

Olga SRDANOVIĆ-BARAĆ

A. B. H. 15. VI 1966.

1. *Bankoff, Georg*
ZGODBA O PENICILINU. Prevedel iz angleščine dr Vladimir Brezovnik. — Ljubljana. Izdanje Državne založbe Slovenije. Tiskarna „I. Blasnik”. 1949. Str. 171, 22 × 15. Tiraž 3.000. Cena 70 din. 615 (091)
2. *Babić, dr Ivo*
PREGLED RAZVOJA JUGOSLOVENSKE MEDICINSKE (HUMANOMEDICINSKE I VETERINARSKJE) PARASITOLOGIJE DO GODINE 1960. I NJENI DALJNI OSNOVNI ZADACI. Akad. dr Ivo Babić — Zagreb. Jugoslovenska akademija znanosti i umetnosti. (Tisak). Izdavački zavod Jugoslovenske akademije. 1965. Str. 814, 24 × 17. Tiraž 800. 01:576.8(091)
3. *Bötther, Helmuth*
Helmuth Bötther. ČUDESNE DROGE. Nasl. orig. WUNDERDROGEN. Prevela i bilješke o delu (napisala) Ljubica Topić. Likovno opremila Tonka Petrić. — Zagreb „Zora”. Tiskarna „Vjesnik” 1965. Str. 432 + (4) + zaštitni omot, 24 × 17. Tiraž 5.000. Din. 3.000. 61(091)
4. *Burdenko Nikolaj*
ISTORISKA ETAPA U RAZVOJU SOVJETSKE MEDICINE. — Beograd. Izdanje Društva za kulturnu saradnju Jugoslavije sa SSSR. Str. 20, 20 × 14. Biblioteka Društva za kulturnu saradnju Jugoslavije sa SSSR, sv. 2. 61(091)
5. *Chloupek Drago*
Dr Drago Chloupek. ONI KOJI SU POBEDILI BOLESTI. — Beograd. Institut za zdravstveno prosvetovanje. Gradska štamparija Novi Sad. 1951. Str. 116 sa sl. 20 × 14. Tiraž 5.000. 61(091)
6. *Chloupek dr Drago*
Dr Drago Chloupek. ONI SU POBEDILI BOLESTI. Drugo popunjeno, prošireno i popravljeno izdanje. — Zagreb. Glavni odbor Crvenog krsta. Hrvatska. Štamparski zavod „Ognjen Prica” 1955. Str. 108 sa crt. 20 × 14. Tiraž 4.000. 61(091)